

Сафонік Н.П.

к.е.н., доцент кафедри економіки

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОДНА ІЗ ДОМІНАНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасне економічне середовище характеризується високою динамічністю, технологічною мінливістю та зростаючими вимогами споживачів, що вимагає від підприємств постійного пошуку нових шляхів підвищення ефективності діяльності. У таких умовах інновації стають не лише засобом удосконалення виробничих процесів, продуктів чи послуг, а й стратегічною основою формування довгострокових конкурентних переваг. Цифрові технології відкривають нові можливості для розвитку бізнесу, оптимізації управління ресурсами та підвищення гнучкості організаційних структур. Водночас цифровізація формує нові виклики, пов'язані з необхідністю швидкої адаптації до динамічних змін ринку та посилення конкуренції. Ефективне використання цифрових технологій у поєднанні з інноваційними підходами до управління, розвитком людського капіталу та формуванням клієнтоорієнтованих стратегій дозволяє підприємствам не лише зберігати конкурентні позиції, а й досягати сталого зростання.

Здатність підприємств інтегрувати інноваційні рішення – автоматизацію, штучний інтелект, аналітику великих даних, хмарні сервіси – стає визначальним чинником їхнього успіху на сучасному ринку. Такі технології сприяють підвищенню якості продукції та послуг, раціональному використанню ресурсів і формуванню нової цінності для споживачів. Крім того, цифровізація створює умови для розвитку партнерських екосистем, заснованих на відкритому обміні даними та інноваційній співпраці, що посилює синергетичний ефект і конкурентні переваги [3, с. 39].

Аналізуючи сучасні тенденції інноваційного розвитку, важливо звернути увагу на динаміку інвестицій у сферу інноваційної діяльності, адже саме рівень фінансового забезпечення визначає масштаби та результативність впровадження нововведень. Обсяги витрат на інновації відображають не лише інтенсивність технологічного оновлення, а й стратегічну орієнтацію підприємств на підвищення конкурентоспроможності в умовах цифрової трансформації.

Аналіз обсягів витрат на інновації промислових підприємств за 2015–2024 рр. показує нестабільну динаміку (рис. 1), проте у 2024 році відбулося значне зростання вище означених показників, що зумовлено посиленням процесів цифрової трансформації, впровадженням нових технологічних рішень та державними ініціативами з підтримки модернізації. Збільшення витрат відображає прагнення підприємств до технологічного оновлення, підвищення енергоефективності, автоматизації та розширення наукоємних напрямів діяльності.

Відповідно, в умовах зростання ролі цифрових технологій стратегічними пріоритетами інноваційного розвитку підприємств мають стати комплексна цифрова трансформація бізнес-процесів, розвиток людського капіталу, удосконалення організаційно-управлінських механізмів та посилення інституційної підтримки інноваційної діяльності [1, с. 174]. Сучасні цифрові рішення виступають каталізатором оновлення виробничих і управлінських систем, сприяють підвищенню ефективності, гнучкості та адаптивності підприємств до змін ринкового середовища. Водночас важливим завданням стає формування цілісної стратегії цифрового розвитку, що поєднуватиме інноваційність, технологічну інтеграцію, безперервне навчання персоналу та орієнтацію на сталий розвиток у цифровому просторі.

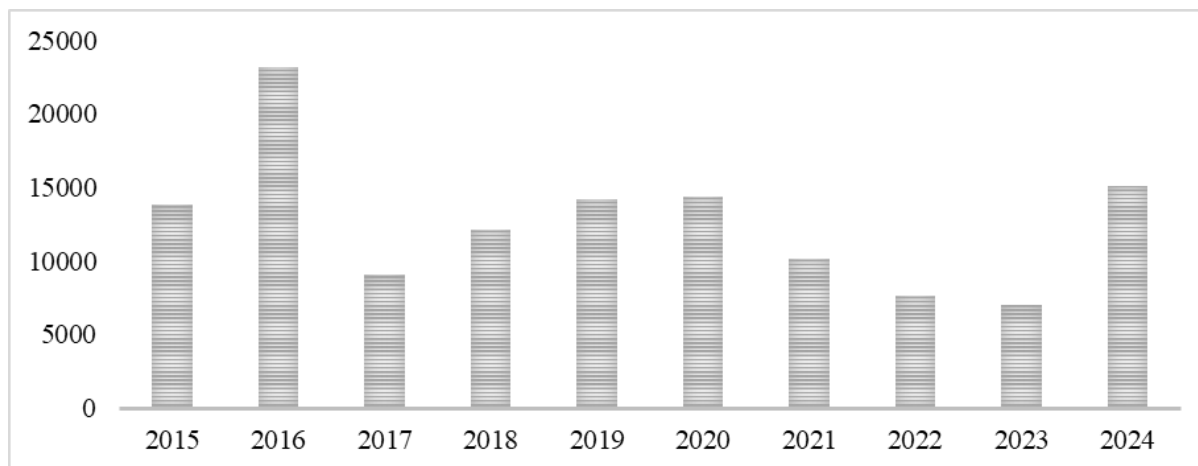

Рис. 1. Динаміка витрат на інновації промислових підприємств за 2015-2024 рр., млн грн

Джерело: складено автором за даними [2].

Таким чином, сучасний етап характеризується прискоренням технологічних змін, цифровізацією бізнес-процесів, підвищенням вимог споживачів і зростанням ролі знань як стратегічного ресурсу. У таких умовах традиційні підходи до управління втрачають ефективність, а рушійною силою успіху стає здатність підприємств генерувати, впроваджувати й комерціалізувати інновації. Саме інновації – технологічні, організаційні, маркетингові та управлінські – формують основу гнучкості, адаптивності та динамічного розвитку підприємств, забезпечуючи їх стійкі конкурентні переваги.

Використання інструментів штучного інтелекту, великих даних, Інтернету речей, хмарних платформ дозволяє створювати нові бізнес-моделі, орієнтовані на швидке реагування на потреби ринку й індивідуалізацію пропозицій. У центрі такого розвитку стоїть людський капітал – носій знань, креативності та здатності до інноваційного мислення. Формування інноваційної культури, безперервне навчання персоналу та стимулювання творчого підходу стають передумовами стійкого розвитку підприємств в цифровому середовищі. Тому, інноваційний розвиток в умовах цифровізації – це не лише напрям модернізації виробництва, а комплексна стратегія трансформації підприємств, спрямована на забезпечення довгострокових конкурентних переваг. Його ефективність визначається здатністю підприємств інтегрувати інновації в усі сфери діяльності, раціонально використовувати ресурси, будувати партнерські мережі та впроваджувати принципи сталого розвитку. Успішне поєднання цифрових технологій, інноваційних рішень і стратегічного управління створює умови для підвищення продуктивності та зміцнення конкурентоспроможності.

Перелік посилань:

1. Ковальчук А. М., Сафонік Н. П. Цифрові технології як передумова інноваційного забезпечення економічної безпеки підприємств: виклики та стратегічні пріоритети. *Бізнес Інформ*. 2025. №5. С. 169–176. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-169-176>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сафонік Н.П. Стратегічні орієнтири забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах цифровізації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна»*. 2024. Випуск 107. С. 33-42. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2024-107-03>.